

BUTLETI ARQUEOLÒGIC

PUBLICACIÓ DE LA REIAL SOCIETAT ARQUEOLÒGICA TARRACONENSE
EPOCA III | GENER-FEBRER 1923 | NUM. 11

L'ESCUPTURA MITJEVAL A LA CIUTAT DE TARRAGONA

(Continuació)

ESCUPTURA OGÍVAL

I

Sobre la porta de Santa Tecla de la Catedral hi ha empotrada una pedra amb una crucifixió figurada en relleu, de factura ben ruda per cert. Aquest relleu junt amb una estàtua jacent que procedent d'un sepulcre es guarda en el Museu Diocesà, poden considerar-se com els més antics exemplars de l'esculptura ogíval dels que's poden veurer a Tarragona. L'estàtua jacent del Museu Diocesà que procedeix de les Piles, te la cara gastada i tot el cos vestit de malla de lo que son inclús els guants, el pit va resguardat per petites rodells, porta esperons i el calçat no pot apreciar-se be, perque te abdues puntes dels peus trencades.

En la capella de Santa Tecla hi ha una làpida amb un relleu en la que's veu esculpida la figura del pare creator rodejada de glòria amigdaloidea, amb nímbe crucifer, beneint amb la ma dreta i en l'esquerra un llibre tancat. Està rodejat dels quatre signes del evangelistes pèssimament col·locats en llur enquadrament. El treball d'aquest relleu és bastant semblant al del frontal que havem

descriu al final del capítol anterior. Sota de la representació del pancreator i el tetraformos hi han tres quadros, en el del mig figura un personatge agenollat desastrosament modelat, sobre tot en la resolució de les mans que deu volguè ésser el retrat del difunt R. de Miliá, arquitecte que dirigí el cobrir deu de les voltes de la seu tarragonina i quina sepultura tapa aquesta làpida. A banda i banda del personatge agenollat, s'hi veuen dos escuts i un àngel, quedant afrontats els àngels. Segons l'inscripció en R. de Miliá morí el darrer dia de Desembre de 1365.

Lo més notable d'esculptura ogíval del seu primer període a Tarragona son les estàtues de la fatxada de la seu, de la part més acostada al intradós de la seva porta principal. Aquesta porta està dedicada a la Verge. Segons Michel (1) les portes dedicades a Santa Maria tenen com a ornament les figures tipològiques i profètiques de Abraham, Moisés, Samuel, David, Isaías i Sant Joan Baptista. De aquestes figures hi ha en la porta de la Seu Tarragonina les de Moisés, David, Isaías i Sant Joan Baptista, a més hi ha les dels dotze apòstols i les dels profetes Salomó, Jeremias, Habacuch, Zacarias i Daniel. En moltes altres portades dedicades a la Verge hi veiem també l'apostolat; en la del claustre de la Seu vella de Lleida presidida per la Verge sen-

(1) Histoire de l'art chrétien, t. II.

tada, anomenada del blau, s'alsaven les figures dels apòstols a abòs costats del portal i en la dels apòstols de la Catedral de Girona les dotze figures de terra cuita d'aquesta obra den Claperós, havien d'ésser presidides per l'Assumpció de la Verge figurada en el timpà com es pactà en el contracte lo que no arribà a tenir efecte per no haver-se arribat a fer tal timpà.

Segons Morera (1) en 1278 Mestre Bartomeu de Girona, va rebre l'encàrrec de cisellar nou estàtues d'apòstol amb destí a n'aquesta fatxada i segons Blanch, figurava en el seu temps en l'arxiu de la propia Seu un rebut de 30 d'Agost de 1282 en el que el Mestre Bartomeu confessava haver rebut de mans den Ramón Bruguera, les quantitats que an ell i als seus companys es devian per aquella raó. D'aquest rebut podem deduir que amb Mestre Bartomeu anava una, podríem dir-ne companyia d'escultors i picapedrers, formant una colla tras humant a manera dels artistes llombarts i que devia procedir en sa major part de Girona, ciutat situada en una regió rica en pedra, i en la que l'esculptura romànica arribà a un gran floxement en els claustres de la Seu i de Sant Pere de Galligans. Les nou estàtues obrades per Mestre Bartomeu i els seus companys, poden veures encara en la portada de la que estem parlant, veients quatre a l'esquerra de l'espectador i cinc a la dreta. Totes nou figures portan un llibre en el que figura el nom del apòstol que representen. Comensant per la sèptima figura de l'esquerra aquests apòstols son Sant Joan, representat sense barba a diferència dels demés que tots en portan, Santiago el menor o Felip, Sant Jaume i Sant Pau en la part esquerra i Sant Pere representant amb curta barba tractada a petits bucles, Sant Andreu, Sant Tomás que porta la llança que serví per atravessar-lo, Sant Bartomeu amb un ganivet a la mà i Sant Simó a la dreta.

Fins ara no tenim cap més notícia del Mestre Bartomeu, pero en el segon volum dels

documents per a l'història de la cultura catalana mitgeval publicats per l'Institut d'Estudis Catalans sota la direcció den Rubió i Lluch, recentment publicat hem trobat la transcripció d'una carta datada en 18 d'Abril de 1295 en la que el rei Jaume II dona instruccions a aquell escultor sobre l'emplaçament de la església del monestir de Santes Creus de la tomba del seu pare Pere II i li diu amb tal motiu «operario tumuli».

En 1293 el mateix rei ja havia concedit al abad de Santes Creus, quatre mil sous per a que'ls destinés a les obres de aquella tomba i en 24 d'Abril del mateix i a 14 de Maig del següent donà ordres reiterant l'encàrrec (que diu ja tenia dat) de bastir a Santes Creus la tomba den Pere II.

En el claustre de la Seu de Tarragona hi hà una làpida amb una inscripció en la que figura la data de 1297 i una representació de Jesús clavat en la creu.

La rogalia del cor en la que hi hà algún detall decoratiu escultòric va ser començada a últims del segle XIII o principis del XIV sigüent arquebisbe Roderic Tello (1289-1308) i continuada per els arquebisbes Guillem de Rocaberti (1310-1315), Ximen de Luna, Joan d'Aragó († 1334) i Arnau Cescomes († 1346) lo que resulta dels escuts que's veuen en la porta del trascor, en les troncs i en la part alta de les parets dels costat, haventi a més l'escut del obrer Huguet de Cervelló i algún altre.

En l'interior de l'església antiga de Santa Tecla hi hà el sepulcre del arquebisbe Fr. Bernat d'Olivella que va morir en Octubre de 1287 amb estàtua jacent i protegit per un arcosoli de disposició semblant a la del seu contemporani el bisbe de Barcelona Arnau de Gurb que pot veures en la capella de Santa Llúcia de la Catedral d'aquella ciutat.

De últims del segle XIII o principis del XIV hà de considerar-se la Verge de Vilafortuny que avui es guarda en el Museu Diocesà. Està representada sentada.

En la capella de la Presentació de la Catedral hi ha una làpida empotrada a la paret

(1) La Catedral de Tarragona, p. 28.

amb la data de 1306 en la que hi hà figurat Jesús en la creu entre la seva mare i Sant Joan, és la lauda sepulcral de Dalmau de Montoliu degà de Tarragona i bisbe electe de Tortosa.

De principis del segle XIV semblan ser les troncs de pedra que degueren sustituir a altres no gaire més antigues de fusta amb representacions esculpides i policromades dels evangelistes i dels seus animals simbòlics, quines principals pessas figuran avui en el Museu Diocesà.

L'arquebisbe Tello mort en 1308 va ser enterrat a terra, en el cor i tapada la seva tomba amb una lauda amb la seva efigie i una inscripció.

Hi han en la Catedral quatre piques de aigua beneita antigues, d'elles la de prop la porta del claustre, una de les del trascor i la de la porta de Santa Tecla en la que figura de l'escut dels Rocaberti, les creiem obrades en temps del tercer dels arquebisbes d'aquell cognom (1310-15). El dibuix de la del trascor hà fet, dirà Morera que era bizantina, però el relleu dels fullatges que la ornem és completament ogival. De la mateixa prelatura del tercer Rocaberti creiem son unes columnetes i altres fragments que procedents de la capella del baptisteri (avans de les onze mil verges) es conserven avui en el Museu Diocesà per a lo que ens fundem amb l'escut dels Rocaberti que figura en les columnetes. La manera de ser decorades les tals columnetes junt amb lo que ja havem dit de la pica del trascor ens indican l'existència a Tarragona a primeries del segle XIV d'un artista molt personal i no gaire influït per la moda gòtica imperant en el temps en que treballaba. L'altar de les onze mil verges del que segons Morera prevenen els fragments de que estem parlant, fou destruït en 1811.

La més preciosa obra esculptòrica que encloï la Catedral de Tarragona, es el sepulcre del Arquebisbe, Cardenal i Infant don Joan d'Aragó, mort a El Pobo (província de Zaragoza) el 18 d'Agost de 1334 i traslladat

a ell set anys després (1). En ell en Bertaux creu veurer-hi una obra d'escola italiana i en Dieulafoy un treball francès. Es de marbre blanc, ha sigut molt ben descrit per Morera (2) i està col·locat dintre un arcosoli, en quin fondo hi hà les figures de sis estàtues tutelars del Infant, dos d'elles amb corona, una amb un llibre i altres dugues amb mitra, més amunt es veu l'ànima del arquebisbe en actitud de pregaria portada al cel per dos àngels.

En la mateixa Catedral a terra de la capella del baptisteri, hi hà la sepultura del arquebisbe Cescomes, en quina lauda, de jaspi, hi hà representada la figura de dit arquebisbe.

En la capella del «Corpus Christi» pot veures el sepulcre del paborde Rocaberti, amb l'efigia d'aquest, la que daten a mitjans d'aquest segle. De la mateixa època creiem son una Mare de Déu i un Sant Pere de pedra, procedents de Constantí, que es guarden en el Museu Provincial i que han estat molt ben descrits en un follet per el director de aquell Museu Sr. Arco. L'estàtua de la Verge per la seva posició i expressió creiem formaria part d'un grupo de l'anunciació, te la ma esquerra trencada, la dreta la posa sobre el pit en modesta actitud, te els ulls oberts com mirant enlaire i acota lleugerament el cap. Tambè procedeix de Constantí una estàtua de Sant Pere en habit pontifical de quina tiara amb triple corona el Sr. Arco n'ha volgut deduir la data en que fou obrat.

En una capella del claustre de la Seu hi hà la Verge de la Guia de colossal alçaria, ja que te 2'20 metres d'alt. Tant l'imatge de la Verge com la del Nen que porta en els braços es de cartró cubert amb una capa de guix, com si diguessim estofat excepció feta del cap i espatlles, i mans de la Verge i del cap, peus i mans del Nen que son de fusta. Aquesta imatge te en el pit i en la espatlla de la Verge i en el pit del Nen cavitat.

FÉLIX DURÁN CAÑAMERAS

(Continuarà)

(1) Es per lo tant de suposar que en aquest espai de temps seria fet el sepulcre.

(2) La Catedral de Tarragona, p. 41.

